

Uredništvo:
Schillerjeva cesta šte. 3,
na dvorišču, I. nadstropje.

Rokopisi se ne vračajo.

List izhaja vsak dan razun ne-
delj in praznikov ob 4. uri
popoldne.

Sklep uredništva ob 11. uri
dopoldne.

Nefrankirani dopisi se ne
sprejemajo.

Anonimni dopisi se ne uva-
žujejo.

NARODNI

DNEVNIK

Upravništvo:
Schillerjeva cesta šte. 3.
Naročnina znaša za **avstro-
ogorske** dežele:
celoletno . . . K 25.—
polletno . . . K 12.50
četrtletno . . . K 6.30
mesečno . . . K 2.10
Za **Nemčijo:**
celoletno . . . K 28.—
za **vse druge de-
žele i. Ameriko** K 30.—
Naročnina se pošilja vnaprej.
Za **ogläse (inzerate)** se
plačuje od četrstopne
petit vrste po 12 h, za
večkratni natis primeren
popust.
Posamezna šte. stane 10 h.

Štev. 94.

Telefonska številka 65.

Celje, v torek, dne 27. aprila 1909.

Čekovni račun 48.817.

Leto I.

Naše kulturno delo v Bosni in Hercegovini.

Nedavno je izdal znani srbski po-
litik, bivši ministerski predsednik pod
Milanom, dr. Vladan Gjorgjević knjigo
pod naslovom: Die 'serbische Frage, ki
je vzbudila v vseh krogih, ki se za to
vprašanje zanimajo, opravičeno pozor-
nost. Iz poglavja o Bosni in Hercego-
vini podajemo svojim čitateljem neko-
liko števil, ki stavijo avstrijsko kul-
turno in civilizatorično delo za časa
30 letne okupacije v primerno luč. Ob
tej priliki pribijamo, da je dr. Vladan
Gjorgjević še dandanes avstrofil, kakor
je bil za časa svojega ministrovanja in
da je tudi ta njegova knjiga pisana
v avstrofilske in protiruske
skem duhu. Če je slika avstrijskega
kulturnega in civilizatoričnega delova-
nja v nekdanjih okupiranih in sedaj pri-
klopljenih deželah tako črna, zato pač
Gjorgjević ne more, njegovo avstrofil-
stvo pa pribijamo zaradi naših „honet-
nih“ kulturnih nasprotnikov, ki kaj
radi trdijo, da edino oni zastopajo pravo
avstrijsko idejo, svojim nasprotnikom
pa podtikajo vsemogoče nakane. Da
klerikalci v resnici zastopajo one ideje,
katere si je vlada prizadevala v Bosni
in Hercegovini za časa okupacije ures-
ničiti, to bomo z Gjorgjevićevimi šte-
vilkami dokazali, obenem se bodo pa
naši čitatelji prepričali, kako napačna
in pogrešena, kako nevarna je nam
Jugoslovanom ta klerikalno-policijska
politika.

Toda k Gjorgjevićevi knjigi:

Glavni razlog, zakaj se je A. O.
na berlinskem kongresu s tako vnemo
potegovalo za to, da bi ji velesile do-
volile okupirati Bosno in Hercegovino,
je bil ta, da bi dolgi pas zemlje, Dal-

macija imenovane, dobil končno zale-
dje. Nikdo ni vprašal po tem, ali si
prebivalstvo onih dveh dežel želi pri-
klopljenja k A. O. Po tridesetih letih
vidimo, da ni Avstrija onega takozna-
želnega in potrebnega zaledja zdru-
žila z Dalmacijo ne z eno samo želez-
niško progo. (V tem se Gjorgjević moti,
iz Hercegovine vodi železnica sedaj do
Dubrovnika in Kotora). Dalmacija je
ostala kulturno najbolj zanemarjena
dežela; danes jo je prekosila že marsi-
katera dežela, ki je bila še le 1878. l.
osvobojena.

Velesile so bile tudi zato, da Av-
strija okupira Bosno in Hercegovino,
ker bi bila baje samo Avstrija kot bo-
gata in mogočna država edina zmožna
vsepošne rešiti agrarno vprašanje v oku-
piranih deželah ter vzdržati mir in red
med mohamedani in kristjani, ki so se
vedno med seboj prepirali. Bolgarija in
Srbija sta imeli na onih ozemljih, ka-
tera sta dobili na berlinskem kongresu,
popolnoma iste agrarne razmere. Obe
ti dve državi sta se takoj poprijeli re-
šitve tega vprašanja, Avstrija pa stem
še dandanes odlašala. To je razumljivo
kajti Avstrija je organizirala okupirani
deželi v duhu katoliškega kle-
rikalizma kot policijsko dr-
žavo. Uradniki ne znajo jezika pre-
bivalstva in smatrajo domorodce za pol-
divjake. Vsled tega obstoji vzajemno
nezaupanje in sovraštvo. Vlada v oku-
piranih deželah daje povsod prednost
katoličanom (t. zv. Hrvatom); pravos-
lavne t. j. Srbe smatra za državljane
druge in tretje vrste. Mohomedani se
izseljujejo. Naval katoliških priseljen-
cev (nemških kolonistov) se podpira.
O katolizaciji okupiranih de-
žel nam pričajo te le številke: Leta
1879 (1895) je bilo v procentih moha-

medancev 38'73 (34'99), pravoslavni
42'88 (42'94), katoličani 18'08 (21'31).

Vsi tuji katoliki, kateri pridejo v
okupirane dežele ter hočejo, da bi je
vlada podpirala se oglašajo za Hrvate.
Edini namen vsega tega je, na ta način
srbstvo razdvojiti in podpirati katoliško
propagando.

Konec prih.

Politična kronika.

o **Parlament.** Danes se snide zopet
državni zbor v popolnoma drugačnih
razmerah, kakor so bile one, pod ka-
terimi je bil pred Velikonočjo odgo-
den. Vojna nevarnost, ki nam je ta-
krat grozila, je odstranjena in čeprav
so razmere na Turškem v tem tre-
notku zelo zapletene, se nam od te
strani vendar ni bati nikake nevar-
nosti. Pod utisom vojne nevarnosti je
zbornica prej glasovala za rekrute in
je tudi odobrila neustavni način, na
kateri si je vlada z izdajanjem blagaj-
niških nakaznic ali zakladnic preskr-
bela potrebna denarna sredstva za
vojne priprave. Sedaj, ko so vse te
nevarnosti minule, bode lahko mogoče
treznejše presojevati notranji polo-
žaj in naše stranke, katere so pred
Velikonočjo odložile obračun z Bie-
nerthovo vlado, sedaj pač ne bodo
imale več podobnih pomislov ter
bodo, ako jih je resna volja, končno
vstopile v odločno in stvarno opozi-
cijo. Povodov za to imajo več ko do-
volj. Nemške stranke brez razločka
zahtevajo, naj se z ozirom na zavezniško
zvestobo Nemčije, postavi ne samo
vnanja ampak tudi notranja politika
Avstrije pod odločni vpliv nemških
strank. V tem smislu so se izrazili v
velikonočnih člankih vsi voditelji nem-
ških strank in Bienenrthova vlada, kaže,

da je pripravljena udati se popolnoma
tej nemški zahtevi. Na dnevnem redu
novega zasedanja bode mnogo važnih
predlogov, predvsem predlog o prora-
čunskem provizoriju. Ob tej priliki
bodo imeli naši poslanci priliko spre-
govoriti z Bienenrthovo vlado resno be-
sedo tudi o najnovejšem kurzu notranje
in vnanje politike pod nemškim vpli-
vom. Na dnevnem redu stoji aneksij-
ski predlog, ki mora biti že parlamen-
tarno rešen in ki bode dal posebno
Jugoslovanom priliko precizirati svoje
stališče v tem za celokupnost monar-
hije in za nas velevažnem vprašanju.
Baron Bienenrth je z rešitvijo jezikov-
nega vprašanja za Dalmacijo hotel Ju-
goslovane razdvojiti ter spraviti Hr-
vate in Srbe v vladni tabor. Korresp.
Centrum je tudi že pisala, da ni mi-
sliti, da bi Hrvati sedaj ostali v opo-
ziciji in da morda izstopijo iz Slovan-
ske jednote. Se li bode ta načrt ba-
ronu Bienenrthu posrečil, o tem se bo-
demo kmalu prepričali. Važni predlogi
so nadalje še predlog o socialnem za-
varovanju in predlog o saniranju de-
želnihih financ. O jezikovnem zakonu za
Češko vladni listi ne govore več in zdi
se, da ni vladi prav nič na tem le-
žeče, ali bo ta zakon v zbornici spre-
jet ali odklonjen, predloži ga samo, da
tako ustreže zahtevi nemških strank,
ki vztrajajo v tem, da njih volja v
tem obziru obvelja in da se vsaj po-
skusi zakonskim putem uveljaviti nad-
vlado Nemcev na Češkem. Ali bode
zbornica mogla o vseh teh vprašanjih
mirno in trezno razpravljati?

Prevrat na Turškem.

o **V Carigradu je proglašeno iz-
jemno stanje**, po 8. uri zvečer ne sme
nikdo drugače na ulico, kakor s sve-

LISTEK.

Izlet gospoda Broučka v 15. stoletje.

55

Češki spisal Svatopluk Čech. — Poslovenil
Stanko Svetina. Dalje

„Kdo bi se menil v tem burnem
času za take malenkosti“, je rekel.
„Drugače se dosti trudimo za čistoto
mesta.“ Je ukaz, po katerem mora vsak
svoje prašiče rediti v hiši, ne sme zli-
vati na ulico iz loncev pomija, ne sme
metati na njo mrhovine in je dolžan v
treh dneh po oklicu posnažiti pred svojo
hišo; ako je blata vseeno preveč, ga
da občina sama izvoziti na bregove
vltavske. Resnica pa je tudi, da
mnogi teh ukazov niti v mirnem času
ne izpolnjujejo.

Navedeni ukaz, (ki je dobra pro-
tintez neki srednjeveški nemški „galant-
nosti“, po kateri ne pristojajo v družbi
pri obedu trebiti z nožem zob in si
brisati s prstom nosa), je prisilil go-
spoda Broučka, da je v duhu prosil no-
vočeske žene pri mestni hiši odpuste-
nja za vsa očitjanja. Ko bi se tako oni
moderni Pražani, ki se jezijo na po-
metače, ko jih zavijajo podnevi v naj-

obljudenejših ulicah v goste oblake
dušljivega prahu, ki se jezijo na kupe
blata in snega, ko krasijo njih čevlje,
in na druge neugodnosti — ko bi se
ti izbirčni ljudje naenkrat znašli v
Pragi petnajstega stoletja, to bi se na
kolenih zahvaljevali Bogu za svojo skrb-
no občinsko upravo!

Gospod Brouček je naenkrat ostr-
mel. Zagledal je na ulici na desno vrata,
katerih podboje je krasilo nekoliko ko-
vinastih ptic v vencih. Vrata so zapi-
rala vhod v ozko, obokano ulico, ki je
držala med dvema hišama do drugega
velikega poslopja — skratka, vse je
odgovarjalo temu, da je našel nepriča-
kovano izhod svoje nočne poti.

„Priatelj, ali ne veš, kam držeta
vrata?“ je željno vprašal.

„Ta vrata?“ ga je vprašal Janko
od zvona. „Gotovo si opazil prostrano
pročelje hiše pred vhodom v to ulico.
To je bivši dvor kralja Vaclava, na-
zivan pri č. nem orlu, katerega zadnji
del se razprostira za vsemi temi hiši-
cami na levi, ob kraju cele Lončene
ulice, ki ima tu stranski izhod skozi
to obokano ulico in skozi ta vrata.“

„Ali kralj Vaclav ne stanuje več
tukaj?“ je vprašal gospod Brouček ne-
strpljivo.

„Kaj ti že nisem pravil o njegovi
smrti?! Umrli je pred enim letom, ko
ga je zadela kap, in sedaj je ta hiša
opuščena. Pred enim tednom približno
smo naselili v njo del Taborskih po-
močnikov, toda nedavno jih je odve-
del Žižka na Vitkovo goro.“

„Ali je sedaj kraljeva hiša prazna?“
„Popolnoma prazna.“

Domšikove besede so napravile ve-
lik vtis na gospoda Broučka. Velikan-
ski zaklad je bil zopet v njegovih ro-
kah! Gotovo ni nihče vsled nagle smrti
kraljeve zvedel o tajnem skrivališču,
drugače bi v teh burnih časih gotovo
prenesli zaklad na kako varnejše mesto;
niti Taboriti niso izsledili skritega bo-
gastva. On edini ve zanj in z lahkoto
more priti do njega, ki je v prazni hiši.
More si vsaj napolniti žepe z najdraž-
jimi diadocnostmi in ako Bog da, da
se vrne v devetnajsto stoletje, bode
imel od divjih, husitskih dogodkov vsaj
krasen zaslužek, samo da bi se te dra-
gocenosti ne spremenile v suho listje
— toda to se zgodi le v pravljicah...

In slednjič, kō bi mu bilo tudi
usojeno živeti do smrti v srednjem veku
— niti tu se ne sme tako bogastvo
zavreči. Denar je povsod gospod —
kakor je pravil Domšik — in na vsak

način bode prijetneje živiti se le s tem,
da bo strigel kupone, kakor s kako
drugo obrtjo, čeprav bi bilo to poku-
sanje vin.

Janko od zvona je moral gosta
opomniti, da je šel naprej.

Korakala sta po starem ogljastem
trgu, sedanjem Kozjem trgu in pa po
ulici, ki je držala od njega na sever
in se je končala na desni strani v vrt,
krasnega samostana sv. Neže! Domšik
je razložil Broučku, da so se klarisinje
v sedanjih burnih časih preselile odtod
na Panenský Týnec, in je našteval pra-
ške samostane, ki so bili od husitov
deloma razdejani, deloma opustošeni,
deloma po izgnanju sovražnih menihov
obrnjeni v druge namene. Gospod Brou-
ček ni odobral v srcu tega razdeja-
nja in pustošenja; toda pisec teh vrst
se ravno spominja, kako je bil samo-
stan sv. Neže, predragoceni biser stare
stavbene umetnosti, potem ko je pre-
stal husitske upore v časih „omika-
nih“ vandalsko spakodran in spreme-
njen v umazano skladišče cunj, kakor
je zadela usoda tudi druge domače spo-
mine na sramoto dobi, ki se je bahala
ljubeznijo do dedov in do umetnosti.

(Dalje prih.)

tilko v roki. Prebivalstvo se poziva, naj gre mirno po svojih opravkih, naj se ne zbira v gruča, naj ne demonstira itd. Puntarski vojaki so razoroženi, njeti in spravljani na varno, da ne morejo več škoditi. Krivci bodo strogo kaznovani. Odbor zveze napredka in edinosti strogo kontrolira vse depeše, ki se pošiljajo v inozemstvo. O sultanovi usodi se nič natančne ne ve; njegove posadke so se vse udale in kasarne, v katerih so bivale njegove straže in njegove čete so sedaj prazne.

o Narodna skupščina. Poslanci in senatorji so se s posebnim vlakom vrnili iz S. Stefana v Carigrad in so imeli včeraj tajno sejo v Stambulu. Ministerstvo je dalo ostavko, narodna skupščina pa je ministerstvo pozvala, naj ostane še nadalje v službi. Govorilo se je tudi o odstavljenju sultana. Ako sultan radovoljno odstopi, se mu jamči za življenje.

a Pogajanja s sultanom. „Lokal-anzeiger“ poroča, da je vprašanje o prestolonasledstvu že skoro rešeno. Sultan ostane še nadalje nominalni vladar. Ozidje okrog Jildiza se popolnoma odstrani, istotako jildizke kasarne, v katerih je imel sultan do sedaj do 20 tisoč vojaštva. V bodoče bo v sultanovi palači ena kompanija vojaštva na straži in ta se bo vsak dan menjala. Sultan bo moral iz svojega plačati vse stroške za ekspedicijo solunskih čet proti carigradskim puntarjem, nadalje bo moral dati sultan 50 milijonov turških lir narodu v dar. S tem bo odvzeto sultanu skoro vse imetje. Ta ogromna svota se naloži v inozemstvu ter bo služila kot temelj za gospodarske reforme v državi. Sultan je mladoturškim odposlancem Tewfik paši in Edhem paši izjavil, da ni stal v nikaki zvezi s softi, hodženci in drugimi puntarji in da za njih početje nič ne more tudi če ti mislijo, da je odobruje.

Dnevna kronika.

o Srbska soc. demokratična stranka za Bosno in Hercegovino začne izdajati svoje glasilo „Glas Svobode“.

o Sestanek angleškega kralja Edwarda z italijanskim Viktor Emanuelom bo 29. t. m. v Baje na morju.

o Kmetijska družba na Dunaju je namesto odstopivšega predsednika kn. Anersperga izvolila bivšega poljedelškega ministra grofa Bouquoy.

o „Veleizdajalci“ na Češkem. V nedeljo 15. t. m. so v Turnovi zopet zaprli nekega češkega nar. socialista, Lubana, zaradi „protivojaške“ propagande.

Štajerske novice.

o „Zanimive“ volilne shode prireja kandidat za „nemško“ trško skupino marnberški župan in načelnik okrajnega zastopa Langer. Ko vstane zakriči „heil“. Potem pove v desetih minutah, da je čistokrvni nemški nacionallec, ki hoče s prijateljem Erberjem iz Mute v deželni zbor skupno delati za „sveto“ nemško stvar. Ker ne more s svojim govorom navdušiti maloštevilnih volilcev, zato jih h koncu zopet navduši s hajlanjem. Tako je ves kandidatni govor končan v četrtn ure. — Seveda bo mož izvoljen, ker njegovim volilcem zadostuje, da je nemški nacionallec.

o Roškar in sin.

Kako drvo, takav klin,

Kakav otac, takav sin.

„Smolo“ oče, „smolo“ sin.

Da je imel naš dični orjak tako „smolo“, da ima na vesti človeško življenje, e znano. Manj znano pa je, da je

tudi njegov sinček tako vroče krvi. Leta 1905. je zagnal namreč sin našega poslanca kamen s tako silo na Franceta Šabreler, učenca drugega razreda ljudske šole pri Št. Jurju, da ga je **ubil**. Če „smola“, če namen, ostalo je popolnoma prikrito. Zdravnik dr. Tiplič se je sicer vozil k težko poškodovanemu fantu in vedel, da je vsled prizadetih poškodb umrl, a se dalje ni brigal za vso zadevo. Ubogi oče ubitega fanta je moral biti zadovoljen s tem, da mu ni bilo treba plačevati dr. Tipliča. Župnik, Roškarjeve žene stric, je pokopal fanta, in zdaj raste kakor po gomili tako tudi po celi zadevi lepo trava. Slovenski klerikalni kmetje, ali vas ni nič sram Roškarjeve čedne rodbine?

b Dr. Verstovšekov nedeljski shod v Šoštanj pri Rajsterju je bil sila klavern. Na shod smo poslali svojega zaupnika, ki nam poroča sledeče: Na shodu sem naštel vsega skupaj 49 oseb. Od teh 49 je bilo 14 naših odličnih pristašev, 6 socijaldemokratov, 9 trških volilcev, urednik „Straže“ in dr. Verstovšek, torej z dr. Verstovškom in urednikom „Straže“ vred 20 zvezarjev, ki pa seveda niso bili vsi volilci. — Dr. Verstovšek je govoril znan in prisrčen govor o deželni zboru in videlo se je možu, da še ni bil niti v občinskem zastopu, koliko manj ima še pojma o nalogah deželnega zbora. — Urednik Cenčič je napadal narodno stranko ter je obrekoval gosp. dr. Božiča. Imel je precej umazana usta kakor je to pri klerikalcih navada. Druga nesreča se ni zgodila. Dr. Verstovšek zdel se nam je nekako vzlovoljen. Menda čuti v naprej, da zaradi svojega neznačajnega prestopa iz napredne stranke v klerikalno ne bo dobil od Šoštanjčanov plačila.

Klerikalci popravljajo v „Straži“, da se kar potijo. Pušenjak, Benkovič in kar je še te poštene in častite družbe, vsi se perejo, da je kar veselje. Zastonj, seveda! Človek se ne more nbriniti čutu zaničevanja, ko gleda to kameleonsko družbo, ki izdaja po potrebi vse, če se gre za utešenje častihlepnosti in pohlepnosti po službah in denarju!

o Napuh gre pred padcem. Vsa slovenska javnost je edina v obsodbi nadutega mariborskega kaplana dr. Korošca, ki je odklonil vsak sporazum z narodno in slogaško stranko. Toda dr. Korošec očitno misli, da se s svojo predrznostjo ni prispel do vrhunca. Iz zanesljivega vira vemo, da je mariborski učitelj veronauka dr. Medved sedaj odklonil števno kandidaturu v slov. trgih, ker je izprevidel žalostne posledice takega izzivanja za cerkev in duhovščino. Ravno tako zanesljivo izvemo iz Maribora, da hoče sedaj eventuelno dr. Korošec sam nastopiti kot števni kandidat v slovenskih trgih nasproti kandidatu narodne stranke dr. Kukovec. Dr. Korošcu torej ni dovolj, da njegovemu Roškarju slaba prede in da njegov dr. Verstovšek in dr. Benkovič begata kakor ubežna kralja pred srdom narodnih volilcev. Dr. Korošec je že ob priliki volitev v državni zbor pred 2 leti besedičil, da bo kandidiral tam, kjer bo kandidiral predsednik narodne stranke dr. Kukovec. Kaj ne, g. dr. Korošec? Korošča je lepa stvar! Torej naprej, g. dr. Korošec!

o V volilni boj zoper dr. Božiča vlačijo klerikalci tudi nesrečo dr. Božičevega brata, bivšega posestnika v Polulahu. Do sedaj še ni prišlo nobenemu poštemu človeku na misel, se norčevati iz nesreče drugih. Ako je bilo posestvo dr. Božičevega brata na dražbi prodano, zato vendar dr. Božič nič ne more. Krivda leži mariveč v

tem, da je dr. Božičev brat posestvo od starišev svoje žene predrago in že prezadolženo prevzel, vrhu tega se pa še zavezal dati ogromen prevžitek, kar je vse storil proti odločnemu odsvetovanju dr. Antona Božiča, in resnica je, da je šlo vzlic neumornemu delu dr. Božičevega brata posestvo zaradi vknjiženih, ne pa osebnih dolgov dr. Božičevega brata na dražbo. O tem se lahko častiti obrekovalci prepričajo iz sodnih aktov okrajnega sodišča v Celju. Da dr. Božič skrbi za svojega brata in mu pomaga, je najboljši dokaz to, da mu je po dražbi pripomogel do obiska mlekarne šole na Vrhnikih ter ga usposobil, da je sedaj vodja neke mlekarne na Kranjskem. — Bodo imeli klerikalni obrekovalci sedaj dovolj?!

b Benkovič in Trdoglav sta imela v nedeljo po prvi maši volilni shod v Dramljah. Ker ga je župnik po pridigi oznanil in priporočil, se je nabralo precej ljudi, največ iz radovednosti. Benkovičev govor ni napravil nobenega utisa. Naprednjaki so klicali živijo Brinarju, Karbi in Goričanu. Za Benkoviča je bilo celih — pet možakov. Več sledi. — Razburjeni zborovalci so Benkoviču in Terglavu včeraj prepredili shod v Št. Jakobu pri Kalobju.

b Korošceve težave. Korošca je konflikt, ki je nastal v slovenjbistriškonojniškem okraju zaradi Medvedove kandidature, silno razburil. Duhovniki namreč hočejo Medveda, Novak jim ne ugaja, ker je baje premalo „veren“. Korošec se je tako razjezil, da je baje rekel, da bi raje šel kam v Ljutomer za kaplana in vse skupaj pustil! — Po okraju se ljudje smejejo, ko citajo o Mlakarjevem klobasarjenju po volilnem shodu. Če bi možak kaj vedel, bi najprej pomagal sebi! (O tem častitem predsedniku, ki je z Roškarjem vred „dika“ duhovniško-kmečke zveze, priobčimo še daljši životopis. Naj zvedo tudi klerikalni kmetje, kake vodje imajo!)

b Piškova obrekovanja v Brežicah. Za kar se kmetje najbolj borimo, to je, da se naši sinovi gospodarsko naobrazijo, to nam zvezarji povsod odjedajo. Na zaupnem shodu v Brežicah se je izrazil Pišek, kakor da ni potreba nič gospodarskih šol, ker so večinoma vsi, ki so te šole obiskovali, prav slabi gospodarji. Torej se naj prime vsak za ušesa, ki je obiskoval kako vinorejsko ali kmetijsko šolo. Vsi ste slabi gospodarji. (Vsaj tako pravijo gospod Pišek.) Tudi čez vinarsko zadrugo, ki se je pred kratkim ustanovila, se je prav pridno udrihalo. Pripovedovalo pa se je vse to na 38 mož broječem shodiču, med katerimi sta bila Pišek in Benkovič ter 13 župnikov. (In to je bil najbrž kmečki shod). Menili so, da se s takim opravljanjem komu prikupijo, a ne boš Jaka! Vsi vidimo, da imajo naši tovariši, ki so obiskovali kake kmetijske šole, uzorno urejene kmetije in želimo, da si tudi naši sinovi pridobijo istih zmožnosti. Najmanj pa se more morebiti očitati slabo gospodarjanje našemu kandidatu, kmetškemu tovarišu Ivanu Malusu, ki si je vse, kar ima sedaj (in to ni malo), pridobil z delom svojih rok in poznavanjem umnega gospodarstva.

b Klerikalni bratci med seboj. Gostilničar pri „belem volu“ g. Trontelj bo kmalu zapustil hotel, ker skrbe klerikalci tako marljivo za odganjanje gostov. Na njegovo mesto pride neki Planinšek iz Šoštanja kot ravnatelj. Včeraj sta sedela v gostilni Benkovič in Planinšek ter si lajšala srce. Saj imata oba zelo častno preteklost za seboj! Benkovič je pravil novemu „ravnatelju“: „Veš, saj jaz tudi nisem klerikalec, a v politiki sem.“ Kako se to

strinja z njegovo navdušenostjo za verske svetinje našega naroda in s katoliškim prepričanjem poslanca, kateremu so duhovniki priborili mandat, to ga naj povpraša n. pr. vikar Gorišek. Če se gospodje dajo voditi Benkoviču za nos, ostane nam samo uloga zranega tretjega, ki se celi komediji smeje. V ostalem pa nekdanji nemškutar Planinšek ne bode reklama za hotel pri „belem volu“ v Celju.

b „Sokolski dom“ v Gaberju je dograjen in bo te dni izročen svojemu namenu. Stavba sicer ni monumentalna, kakor bi bili želeli, ker je nedostajalo sredstev, je pa zelo praktično urejena. Posebno dvorana je sicer priprosta, pa zelo lepa, in prepričani smo, da bodo naši vrli Sokoli z veseljem in navdušenjem v njej telovadili. Našim ljubim klerikalcem seveda stavba zopet ni všeč, kakor jim sploh ni nič všeč, kar ne izhaja od njih in kjer nimajo glavne besede. Stavba jim je prenizka, podzidek slab in kaj je še takega besedičenja. Povemo klerikalcem, naj držijo jezik za zobmi. Ko bodo za Sokolski dom vsak svoje žepe in svoje mošnje odprli, takrat imajo pravico govoriti. Gre za narodno podjetje, ki je namenjeno pomagati obdržati v Gaberju slovensko posest — in tukaj seveda klerikalci morajo nasproti delati, sicer bi ne bili mednarodni. Naj gledajo rajši na svoj hotel, ki se jim itak že podira.

b Opozarjamo na občni zbor društva „Sokol“ in „Sokolski dom“ v Celju, ki se vrši danes zvečer ob 8. uri v čitalničnih prostorih. Na dnevnem redu je oprema „Sokolskega doma“ in letošnje prireditve „Sokola“. Potrebna je mnogoštevilna udeležba. Na zdar!

b Včerajšnja številka ni mogla pravočasno iziti, ker se je pokvaril v tiskarni motor. Naj nam to cc. bralci blagohotno oprostijo. **Upravištvo N. D.**

b Shod v Šmarju. Jutri v sredo zvečer ob 6. uri ima g. dr. V. Kukovec pri I. Habjanu v Šmarju volilni shod trških volilcev.

b Prvi roj je imel v soboto, dne 24. aprila posestnik in čebelar Blaž Svetelšek v Dramljah.

o Iz Škofjevsi se nam poroča da je bilo pri sedanjem naboru od 90 nabornikov iz te občine potrjenih 60. To je gotovo zelo veliko število, ki dela na eni strani našim kmečkim fantom čast, na drugi strani pa zelo obremenjuje naše kmete, ki trpijo itak na velikem pomanjkanju delavskih moči.

o Premog išče državna uprava v Pristovi pri Škofjivasi. Prišlo je kakih 24 delavcev iz Poljske Šlezke, ki so pričeli te dni z začetnim delom.

a Župana v Rajnkovec Roškarja, opozarjamo, naj miruje. Zadeva njegovega brata, drž. poslanca (!), že dovolj smrdi; pazi naj, da še njegovih „zadevic“ ne predočimo javnosti, ako se bo v pol. boju posluževal nepoštenih sredstev. Gradiva dovolj!

a Korošec in Pišek. Vozil sem se te dni po železnici proti Celju. V Grobelnem sta vstopila dva kmečka moža, ki sta se pogovarjala o volitvah približno tako le: A. Kako je le to, da neče Korošec biti naš poslanec tudi za Gradec, saj smo ga mi na Dunaj volili? B. Res je, res! Tistega Pišeka nam je odločil, ki je bojda prav piškav! Pa saj Korošec tudi ni nič boljši! A. Prav imaš! Če bi bila zakaj, bi vsak pri svojih ostala: Pišek tam v Mariboru, Korošec pa pri nas! B. Ti gošpodi tako menjujejo s poslanstvom, kakor s kakimi hlačami! To se mi nič prav ne zdi! — — — A. Jaz Piška že ne volim! B. Jaz pa še manj! Rajši pa res volim tistega učitelja Brinarja, ki je bil doli v Zibiki. Ta je vsaj tu med nami živel in ve, kako se nam godi. — — —

a **Iz Gotovelj.** Na vse napade v klerikalnih listih na našega gospoda nadučitelja Franca Brinarja odgovarjamo, da ga spoštujemo, ljubimo in smo ponosni na njega. Nesramnim obrekovalcem njegovega poštenega imena kličemo: Fej vas bodi! Županstvo Gotovelje, 20. aprila 1909. **Andrej Antloga**, župan, **Franc Malgaj**, 1. svetovalec, **Blaž Brinovec**, 2. svetovalec in načelnik krajnega šolskega sveta v Gotoveljah.

o **Nabori v Konjicah.** K naboru je šlo letos 116 fantov, od katerih so jih 96 (!) odločili za nošnje vojaške suknje.

a **Kako mislijo klerikalci o Vrečku?** Eden odbornik novoustanovitvene klerikalne posojilnice v Šmarju (kmet) je pred par dnevi pred več pričami izjavil, da Vrečka ne voli, ker ni za to sposoben in ker bi bilo vseeno, ali bi poslali njega ali pa Vrečka v deželni zbor. Tudi na Ponikvi se pristaši kmečke zveze nič kaj laskavo ne izražajo o Vrečku. Vrečko pa goni po škodih nekega svojega sosedu, ki se baje tudi piše Vrečko in ta tam laže ljudem, kako Vrečka na Ponikvi vse spoštuje, da ga bo vse volilo itd. To zabeležimo osobito vrlim Ponikovljanom v zabavo in kratek čas!

o **Iz Žalca.** Tečaj za izvežbanje bolniških strežnic v vojnem času, ki ga je priredil g. dr. M. Bergmann na inicijativo družbe „Rdečega križa“ j bil zelo mnogobrojno obiskan in vseskozi zanimiv in poučljiv. Predavanje je trajalo 14 ur in je vsa snov bila obdelana, da si strokovno strogo-znanstveno, vendar v tako poljudnem tonu, da jo je mogel pojmiti vsak lajik. Preverjen sem, da so praktični migljaji in napotki padli na rodovitna tla in da si bo vsak posameznik znal v nesreči za prvo silo pomagati sam, ali bližnjemu priskočiti na pomoč kot usmiljeni Samaritan.

a **Za poštarja v Krizevcih** je imenovan Miha Strauss, dosedaj poštni oficijant v Mariboru.

a **Iz Šmartnega pri Gornjem gradu.** V okoliših tukajšnjega poštnege urada se bode od 1. maja raznašala pošta po posameznih soseskah.

a **Popoldanska brzovlaka** bodeta stala od 29. maja naprej tudi v Slov. Bistrici.

a **Umrl je** zadnjo nedeljo v Trnovljah g. Ločičnik, zvest naš pristaš, ki je tudi na shodih večkrat govoril. Naj v miru počiva!

a **Kandidat štajercijancev** pri današnjih volitvah iz veleposestva v ptnjski okrajni zastop je tudi župnik Merkuš v Žetalah. „Slovenskega“ duhovnika ni sram s svojo suknjo zva-bit nekaj nerazsodnih kmetov v nemškutarski tabor. No, g. dr. Korošec in Ozmec, kje so narodni „izdajalci“?

a **Umrl je** v soboto pri Sv. Juriju ob Ščavnici g. Franc Kocmut, učitelj in posestnik. Pogreb se je vršil danes dopoldan. N. v m. p.!

a **„Volilno pisarno“** je otvoril v Dvoru pri Šmarju Stoklasov Zepa. Klerikalni agitatorji dobe tam vsa navodila. Nedavno sta bila tam ponkovski Pepeunak in Brišnikov Janez. Ko sta šla domu, ju sreča naprednjak, (ki je vedel kje sta bila!) in ju vpraša, odkod. Odgovor: Volov sva hodila giedat! No Stoklas?!

a **Družbi sv. Cirila in Metoda** je daroval nek celjski slov. dijak K 10[—], katere je moral kot poravnavo plačati nemški gimnazijec za neko surovost.

Kranjske novice.

a **Državno podporo** v znesku 33.600 K je dovolilo poljedeljsko ministerstvo za zgradbo vodovoda od Gor. Košane do Kala, ministerstvo za no-

tranje posle izredno podporo 8000 K z ozirom na legar v vasi Kal, dežela pa 21.000 K, na udeležence še torej odpade 22.000 K.

a **Razpuščen sestanek.** V petek zvečer so imeli v N. D. O. organizirani tramvajski uslužbenci v Vodmatu sestanek. Kar vstopi policijski zastopnik in zahteva, naj se navzoči razidejo. Ker je zažugal s policijo se je vršil nato shod po § 2. v kavarni „pri slonu“ v novem Vodmatu. Sestanek je bil baje razpuščen na direktni ukaz dež. predsednika Schwarza.

a **Radi brošure „Kranjska hranilnica“** toži državno pravdnštvo že nad 30 oseb pri ljubljanskem okr. sodišču, ker so to knjižico razdajali.

a **Imenovanja.** Evidenčni elevi F. Zupančič, Fr. Omerzu in A. Bojec so imenovani evidenčnim zemljemercem II. razreda v 11. činovnem razredu v okrožju kranjskega finančnega ravnateljstva. — Rač. oficijal R. Schumi je imenovan rač. revidentom v 9. in rač. asistent Fr. Goritschnigg rač. oficijalom v 10. činovnem razredu.

a **Poročil se je** v Litiji industrijec g. Jožef Schwaiger z gđc. Hildergardo Orbök pl. Kōkōs.

a **Ponesrečen Monter.** Monter Fr. Plestenjak je v petek popravljaj v Ljubljani na Dunajski cesti plinove svetilke. Na vrhu lestve stoječ ni mogel dobiti iz cevi plina, zato je hotel z usti potegniti plin iz cevi. Plin mu bruhne s tako silo v usta, da se je onesvestil in padel z lestve. Poškodoval se je tako močno na glavi, da so ga morali prepeljati v bolnišnico.

a **Nova obravnava proti inženirju Prelovšku.** Najvišje sodišče je odredilo novo sodnijsko razpravo proti mestnemu inženirju g. M. Prelovšku, ki je bil radi demonstracij 18. sept. obsojen na 20 K ter odredilo novo obravnavo z vojaškimi pričami. Prav bi bilo, da se takoj oglase vse priče, ki so takrat opazovale obnašanje orožnikov in vojakov pred Auerjevo gostilno.

a **Znižane cene za vstop v svetovnoznano Postojnsko jamo** je dovolila jamska komisija za visokošolce, srednješolske dijake in učence ljudskih šol v času od 1. majnika do 16. okt. vsaki dan ob pol 11. uri dopoldne ter binkoštni ponedeljek in 15. avgusta ob 3. uri popoldan. Na binkoštni ponedeljek in 15. avgusta plačajo vstopnine 1 K, vsak drugi dan 2 K in sicer, če se lahko izkažejo s potrdilom iz dotičnega učilišča ali s spričevalom.

a **Neprevidna kolesarja.** V soboto je v Lattermanovem drevoredu v Ljubljani nek kolesar povozil 6 letno Edito Kleinoschegg, katera se je pri padcu na glavi in na nogah precej poškodovala. — Pred deželno bolnišnico pa je nek drug kolesar povozil delavko Ljudmilo Avbljevo ter jo na roki lahko poškodoval.

a **Stavka zidarjev v Ljubljani.** Včeraj je pri Töniesu začelo okoli 60 zidarjev stavkati.

a **Razsodba proti snemalcem napisnih tabel v Ljubljani** se razglasi danes.

a **Umrla je** v Št. Juriju pri Litiji v 34. letu svoje starosti gospa Ana Simončič.

a **Poročil se je** v Novem mestu mestu c. kr. davčni asistent g. Feliks Mejak z gđc. Karolino Umek.

b **Častne nagrade „Glasbene Matice“ in „Kola“.** Strokovnjaška porota je prisodila častno nagrado po 100 K tema-le relativno najboljšima skladbama: 1. „Petar Savčič“, moški zbor z bariton-samospevom (geslo: „Za svobodo in čast“) in 2. „Luč“, mešan zbor z bariton-samospevom (geslo: „V spomin padlim žrtvam 20./9. 1908 v Ljubljani“). Avtor prve skladbe je Fr. S. Vilhar v Za-

grebu, avtor druge pa pa gosp. Alojzij Sachs v Ljubljani. Avtorji skladb, ki niso dobili nagrade, jih dobe vrnjene, ako naznanijo svoj naslov odboru.

b **Občinske volitve v Ljubljani.** Raz stolp ljubljanskega gradu plapola narodna zastava. Pri občinskih volitvah je zopet zmagala narodno-napredna stranka v vseh treh razredih. Klerikalci, Nemci, socijalni demokratje in vlada so komaj pričakovali letošnjih volitev. Za trdno so se nadejali, da zasedejo vsaj deloma mestno posvetovalnico njihovi kompromisni kandidati. Vlada je vsled širokosti klerikalcev mislila, da naprednjakov in narodnjakov tudi v Ljubljani ni več. Sedaj ima zopet eno blamažo več. Klerikalci so pisali na dolgo in široko o slabem mestnem gospodarstvu, reklamovali so vse vprek volilce, pobirali pooblastila, za kulisami pa so se z drugimi nasprotniki pripravljali na naskok. Predzadnji dan jim je vendarle bistra glava svetovala, da naj raje zlezejo pod klopi, kakor da bi se udeležili volitev in sramotno pogoreli. Socijalni demokratje dobro vedo, da nimajo v Ljubljani nobene moči. Če so kdaj malenkosten uspeh dosegli, so ga le na tuje stroške in s tujo pomočjo. Tudi letos so mislili, da jim bodo klerikalno nemški glasovi pripomogli vendarle do lepših uspehov. Napram lani so pa za 105 glasov nazadovali! Ti gospodje se zbirajo preveč v „Restaurant international“. Narodna delavska organizacija jih bo že še bolj naučila, da slovenski delavec v Ljubljani ne mara breznarodnih demokratov! Narodno-napredna stranka je pri teh volitvah pokazala, da je v veselem preporodu. Kandidatov niso več posamezniki komandirali, pač pa so jih izbrale politične in gospodarske organizacije, ki so se osnovala po posameznih mestnih okrajih. Na teh je slonel to pot volilni boj in te so delovale brez napore izborna. Število narodno-naprednih volilcev je v vseh treh razredih v primeri z lanskimi poskočilo. Nasproti 1500 narodno-naprednim volilcem pa se je to pot postavilo le 250 opozicijonalcev. Zavednost in disciplina, ki so jo kazali napredni volilci, priča, da so se reforme v stranki, po mladih nasvetovane, docela obnesle. V občinski svet ljubljanski so sedaj izvoljene večinoma mlajše in nove moči. Državni poslanec in načelnik stranke Hribar umeva njihove, današnjim socijalnim razmeram odgovarjajoče demokratske nazore, in nemogoče je, da bi se kedaj izpolnile želje klerikalcev, da bi nastal v stranki resen razpor med mlajšimi in starejšimi delavci. Dr. Tavčar, ki je bil tudi že skoraj na tem, da obupa, se je preporodil in kakor ognjevit mladenci vrgel v volilni boj. V znamenju potrebnega dela mlajših in starejših delavcev vrši se preporod narodno-napredne stranke na Kranjskem in v tem znamenju so se častno zvršile občinske volitve v Ljubljani.

Veleizdajski proces v Zagrebu.

Minolo soboto, 24. tm. (35. dan razprave), se je pričelo zaslišavanje prič.

Prvi: **Andrija Rakić** iz Topuskega. Ne more ničesar potrditi iz lastne izkušnje ali da bi bil sam videl, ampak pri vsakem vprašanju o veleizdajskih „pojavih“ odgovarja le, da so mu drugi rekli, da so mu ljudje pripovedali, da je čul od tega in tega itd.

Med razpravo se konstatira, da je neki agent provocateur Schmidt, ki je obenem priča, dajal v kavarni „Adria“ pričam navodila, kako naj izpovedujejo. Zagovornik dr. Budisavljević jih je slučajno zasačil in je to na svoje oči videl.

Ko stavljajo zagovorniki razna vprašanja, predsednik vprašanj ne pripušča. Tudi vprašanj obtožencev na pričo ne pripušča, vsled česar, ker je to očitvidno v nasprotju z določbami

zakona, prijavijo zagovorniki ničnostno pritožbo.

Druga priča: **Simo Ožanić**. Tudi ta priča ne ve o raznih „tajnih“ sestankih in „veleizdajskih pojavih“ drugo, nego da se o tem javno govori. O sestankih ne ve nič. On ni nič videl.

Preds.: Jeli vam je znano, da je v srbski čitalnici slika kralja Petra?

Priča: Ne vem, čul sem o tem po dovršeni preiskavi.

Preds.: Ali ste videli sliko kralja Petra v izlozbi pri Vasi Lukaču?

Priča: Nisem videl, ali čul sem pripovedovati.

Preds.: Ste-li čuli, da se med narodom govori, da je to srbska zemlja?

Priča: Slišal sem, da se o tem pogovarja, a meni tega ni nihče rekel.

Ko hočejo staviti na pričo vprašanja zagovorniki in obtoženci, predsednik zopet ne pripusti.

Včeraj 26. tm.: 36. dan.

Tretja priča: **Joso Malinac**. Bil je zaradi uboja 8 let v ječi in je zdaj začasno na dopustu. (!)

Slike kralja Petra ni videl, a od drugih je čul, da eksistirajo.

Preds.: Ste-li čuli, da je S. Pribičević na shodu v Topuskem rekel, da Srbi morajo priti do svojih pravic, če ne z dobra, pa s silo?

Priča: Čul sem samo ono o pravicah, ostalega ne.

Dr. Hinković: Vi pravite, da se je med narodom govorilo, da je tu Srbija itd.; kako si potem razlagate, da so ti obtoženi na cesarjev god razobesili srbske zastave. Oni so hoteli — pravite — to deželo iztrgati iz monarhije, in vendar slave našega cesarja?

Priča ne ve na to nič odgovoriti. Nato vpraša — misleč, da je dr. Hinković nekdo drugi — „kdo je ta gospod“. Ko se mu dr. Hinković predstavi, pravi: A tako! Potem Vam ne odgovarjam dalje (krohot po dvorani). Jaz imam samo štiri šole, kako morem vam na vse odgovarjati.

Dr. Popović: A drž. pravdniku ste odgovarjali. Tudi on je menda bolj pameten ko vi.

Dr. Hinković: Ali so pri vas frankovci?

Priča: Ne, ampak Starčevićanci. Oni ne priznavajo Srbov.

Dr. Popović: Vi ste bili v kaznilnici v Lepoglavi. Ali so se tam izdelovale čutare s srbskim grbom?

Priča: Da.

Dr. Popović: Vi pravite, da so na Hrvatskem samo Hrvati, v Srbiji Srbi, a kateri narod je na Madžarskem?

Priča: Madžari.

Dr. Pop.: Torej tam ni Hrvatov?

Preds. ne pusti o tem spraševati.

Obt. Petrović, katerega je priča „obremenil“ o svojo izpovedbo, dokazuje in tudi res dokazuje lažnivost teh izpovedb.

Preds. ga opominja, naj bo krajši.

Obt. Petrović: Prosim, za mene se predlaga tu kazneni smrti na vešalih. Sedim že osem mesecev v zaporu, pa imam zato menda pravico, da izpodbijem izpovedbe priče.

Preds.: A prej ste kričali, naj bi čim prej prišlo do razprave.

Obtoženci: Da, do razprave!

Početek razprave se je zavlačeval, a zdaj se „o hoče kar namah končati. Tudi **Obt. Živković** dokazuje lažnivost izpovedb te priče.

Četrta priča: **Stj. Rukavina** iz Hrv. Sela. Prizna da je on na shodu v Topuskem nosil srbsko zastavo. Ni čul, da bi bil Sv. Pribičević takrat rekel, da si morajo Srbi izvojevati svoje pravice s silo. Prizna, da so imeli Srbi sestanke samo zaradi obč. volitev in da so zahajali med narod tudi samo zaradi teh klicev „Živila Srbija“ in „tu bo vladal kralj Peter“ ni čul.

Preds.: Ti obtoženci so delali za cirilico. Ali ste čuli, da jo imenujejo „srbsko pismo“?

Priča: Da.

Preds.: In kaj vi mislite o tem?

Priča: Da je cirilica srbsko pismo.

Tudi ta priča o „pojavih“ dosledno trdi, da sam ni nič videl, da je samo slišal.

Ko stavljajo na pričo vprašanja zagovorniki, mu pravi predsednik, naj enostavno reče, da ne ve; zato nastane burna scena me njim in obtoženci.

43 150—44